GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ĐI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șese lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șese lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SE PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 137. *Sâmbătă 4 (16) Augustŭ* 1884.

Brașovŭ în 3 (15) Augustŭ.

Nimicŭ nu dovedesce mai multŭ nedreptatea causei pentru care se luptă maghiarismulŭ violentŭ, ca înjurăturile și amenințările continue ale pressei maghiare, mai alesŭ ale celei ardelene, la adresa nóstră, a celorŭ apĕsațĭ.

De ce acéstă ură nedumerită în contra nóstră, a celorŭ ce apĕrămŭ poporulŭ românŭ, décă — precum susținŭ foile maghiare — plângerile și pretensiunile nóstre sunt atâtŭ de absurde și Maghiarii sunt atâtŭ de puternicĭ încâtŭ n'au nicĭ o nevoie de a ține contŭ de ele? De ce se înfuriéză așa de cumplitŭ apĕrătorii maghiarismului violentŭ, décă ei credŭ în adevĕrŭ că dreptatea este pe partea lorŭ?

Cei mai nebunĭ, cei mai neîmpăcațĭ, cei mai nemiloșĭ dintre toțĭ terortștii ungurĭ sunt fără îndoială cei din Ardélŭ.

Ce urméză de aicĭ? Urméză că Ungurii, carĭ locuescŭ împreună cu Românii, cunoscŭ mai bine lipsele și nĕcazurile lorŭ, sciu câtŭ de nemulțămitŭ este bietulŭ nostru poporŭ în urma maltratărilorŭ nesfîrșite din partea celorŭ dela putere, și sĕmtŭ instinctivŭ, că acéstă stare de lucruri nu mai póte durá multŭ și că trebue sĕ soséscă odată đina dreptății și pentru Românĭ.

Este în firea lucrului ca acela, care cu forța și pe nedreptŭ stăpânesce patrimoniulŭ de-aprópelui sĕu și se resfață în gustarea folóselorŭ și a bunătățilorŭ lui, sĕ se témă de đina când va trebuí sĕ dé sémă și sĕ întórcă celui nedreptățitŭ partea ce i se cuvine. In hatîrulŭ Ungurilorŭ ardelenĭ s'au secuestratŭ drepturile și libertatea poporului românŭ. Cum sĕ nu se înfurieze ei dér în contra celorŭ, carĭ își ridică glasulŭ pentru revindicarea acestorŭ drepturĭ și a libertății nóstre naționale?

Cu câtŭ vorŭ strigá mai tare fanaticii din Clușiu insultându-ne și cerêndŭ dela guvernŭ represalii în contra apĕrătorilorŭ causei poporului românŭ, cu atâtŭ mai multŭ vomŭ fi convinșĭ despre puterea și dreptatea luptei nóstre. Căcĭ în totdéuna trebue sĕ ne đicemŭ, că décă elementulŭ nostru ar fi așa de slabŭ și prăpăditŭ, cum îlŭ descriu điarele din Clușiu, acestea de sigurŭ că nu și-ar dá atâta silință de alŭ combate. De vreme ce însĕ devinŭ din đi în đi mai cutezătóre și furióse și de vreme ce mergŭ până a cere sĕ se sugrume cu desĕvêrșire vocea celorŭ, ce sarŭ în apĕrarea Românilorŭ, nu mai încape îndoiélă, că se temŭ de puterea națională a acestora.

De aicĭ se póte esplicá și furia cea mai próspetă a guvernamentalului „Magyar Polgár“ din Clușiu. Armenii maghiarisațĭ dela acéstă fóiă se sĕmtŭ nesigurĭ în Clușiu în mijloculŭ unei poporațiunĭ, care a datŭ destule probe de fanatismulŭ celŭ mai curatŭ maghiarŭ. De aceea ei cerŭ pentru odihna lorŭ, ca se li se astupe gura tuturorŭ cărturarilorŭ românĭ, sĕ nu mai pótă scrie și vorbí în publicŭ în contra sistemului asupritorŭ.

Intr'unŭ articulŭ întitulatŭ „Românii ultraiști,“ după ce ne face complimentele obicĭnuite, „Magyar Polgár“ află, că legea de pressă actuală este prea defectuósă și stăruie ca sĕ se facă altă lege prin care sĕ se pună capĕtŭ agitațiunilorŭ naționale. Fóia clușiană nu este mulțămită cu propunerile, ce s'au făcutŭ deja în privința acésta de către điarele din Peșta, ci cere luarea de mĕsurĭ radicale. căcĭ numai așa póte fi salvată supremația ungară-jidană-armenéscă.

„N'ajunge sĕ combatemŭ escessele foilorŭ ultraiste române — đice „Magyar Polgar“ — ci trebue sĕ urmărimŭ pe agitatorii naționali și pe alte terĕmurĭ. Mĕsurile luate de jumĕtate agravéză numai rĕulŭ. Pe cel ce nu voiesce sĕ înțelégă că trăiesce în statulŭ ungarŭ, trebuie sĕ lŭ pedepsimŭ și sĕ-lŭ învĕțămŭ minte. Acelora, carĭ cetescŭ legea ungară totŭ numai în limba ultra-română și ultra-săséscă și carĭ interpretéză acésta lege după propria lorŭ închipuire, trebue sĕ-le dămŭ odată o lecțiune din limba maghiară și încă o lecțiune, pe care sĕ n'o uite niciodată. Er décă unulŭ séu altulŭ își va redicá vocea în contra instituțiunilorŭ statului, trebue sĕ-lŭ facemŭ sĕ sĕmtă tótă rigorositatea legei penale.“

Fóia maghiară guvernamentală merge dér până a pretinde sĕ ni se interđică chiar de a mai interpelá legile, după cum ne taie capulŭ și după regulele logicei, care nu este unŭ monopolŭ ungurescŭ. Și de ce tóte aceste? Pentru că amŭ puté aflá póte chiar și în legile ungurescĭ argumente, cari pledéză pentru sânțenia drepturilorŭ nóstre, ce voimŭ sĕ le revindicămŭ.

Strige însĕ pressa maghiară-jidană-armenéscă câtŭ va voí în contra nóstră, noi nu vomŭ încetá de a ne împliní datoria nóstră națională luptândŭ pentru drepturile poporului românŭ și strigândŭ în gura mare, că ele suntŭ batjocurite și călcate în picióre.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ „Gaz. Trans.“)

Londra, 15 Augustŭ. — Erĭ s'a amânatŭ parlamentulŭ. Mesagiulŭ tronului constată, că Anglia stă în bune relațiunĭ cu puterile esterne, că crimele agrare s'au împuținatŭ și că prin urmare situațiunea poporului irlandezŭ s'a îmbunătățitŭ. Mai departe đice, că atențiunea legislaturei sĕ fie îndreptată pe viitorŭ asupra cestiunii representanțiunei poporului.

Paris, 15 Augustŭ. — Creditulŭ de 5 milióne pentru espedițiunea din Madagascarŭ s'a votatŭ de senatŭ. Camera a începutŭ desbaterea asupra creditului de 38 milióne pentru espedițiunea din Tonchinŭ.

Roma, 15 Augustŭ. — In cincĭ localitățĭ infectate au fostŭ alaltaerĭ 8 casurĭ de coleră, dintre care 4 casurĭ au fostŭ mortale.

CRONICA ĐILEI.

Intre membrii deputațiunei Timișórei, ce va salutá pe M. S. Împĕratulŭ și regele Franciscŭ, cu prilejulŭ venirei sale la manevrele dela Aradŭ, se află dintre Românĭ Atanasiu Rațŭ.

*

Consistorulŭ gr. or. archidiecesanŭ a datŭ o circulară către tóte oficiile protopresbiterialĭ și parochiali, precum și către toțĭ învĕțătorii din archidiecesa Transilvaniei, prin care se convócă adunările generale ale reuniunilorŭ învĕțătorescĭ în districtele Sibiu, Sebeșŭ, Deva, Zarandŭ, Abrudŭ, Sighișóra și Făgărașŭ pe đilele dela 25 până la 30 Augustŭ st. v.; în distr. Turda pe 16 până la 19 Aug.; în distr. Deșiu pe 21 până la 25 Aug.; în distr. Reghinŭ pe 26 până la 30 Aug. și în distr. Brașovŭ pe 23 până la 26 Sept. Adunările se vorŭ ține în reședințele districtelorŭ, afară de adunarea districtului Brașovŭ, care se va ține în Rĕșnovŭ, a Reghinului, care se va ține în Jabenița și a Turdei, care se va ține în Cojocna. La adunări vorŭ luá parte toțĭ învĕțătorii, definitivĭ orĭ provisorĭ, dându-le comunele bisericescĭ spese de călĕtoriă și diurne pe timpulŭ adunărilorŭ.

*

In séra de 27 Augustŭ st. n. se va dá la băile Bicsadului unŭ balŭ cu scopŭ filantropicŭ. Prețulŭ întrării e 1 fl. de persónă și 2 fl. 50 cr. de familiă. Suprasolvirĭ se vorŭ chitá pe cale đIaristică.

*

Mercurĭ, s'au împlinitŭ chiar cincĭ anĭ, de când ministrulŭ președinte austriacŭ Taaffe a fostŭ chiămatŭ sĕ ia frênele guvernului.

*

După raportulŭ anualŭ alŭ scólei poporale din comuna Clocuțca, în Bucovina, în anulŭ espiratŭ au fostŭ șepte institutorĭ. Instrucțiunea s'a predatŭ în limbele: germană, română, rutenă și polonă. Numĕrulŭ scolarilorŭ au fostŭ 147, dintre cari 86 bĕeți și 61 fete. După naționalitate au fostŭ 43 Germanĭ, 25 Românĭ, 36 Rutenĭ și 42 Polonĭ. După confesiune: 50 rom.-cat., 34 gr.-cat., 32 gr.-or., 1 evang. și 1 mosaicŭ.

*

Dieta Bucovinei a hotărîtŭ sĕ subvenționeze construcțiunea căii ferate locale Hatna-Câmpulung împreună cu calea laterală Rădăuți și Hiboca-Berhometŭ, împărtășindu-se la capitalulŭ de construcțiune, prin cumpĕrarea de acții capitale în valóre de 280,000 fl. Insărcină totdeodată comitetulŭ administrativŭ alŭ țĕrii, sĕ contracteze împrumutulŭ și sĕ facă toțĭ pașii necesarĭ pentru construirea drumului. — Tomasciuc a vorbitŭ pentru construirea căii locale Hadicfalva-Rădăuți-Câmpulungŭ, dar propunerea sa n'a avutŭ votulŭ maiorității dietei.

*

Directorulŭ finanțelorŭ Bucovinei a numitŭ pe juristulŭ absolventŭ Isidorŭ Socoleanu practicantŭ-concepistŭ financiarŭ.

*

La inițiativa deputatului Romanczuk, se va ține în Galiția ostică la Dolina în 21 l. c. n. o adunare rutenă, care se va ocupá de situațiunea actuală politică a Rutenilorŭ, de mĕsurile ce trebue luate pentru alegerile viitóre ale »Reichsrathului,« de relațiunile economice ale țĕranilorŭ galițienĭ-ostici, și de alte cestiunĭ privitóre la afacerile némului rutenŭ. Sdrobirea apatiei, în care se află acesta, este scopulŭ lui Romanczuk și ținerea de meetingurĭ este mijloculŭ, prin care voesce sĕ-lŭ ajungă.

*

Fóia oficiósă din Agram a publicatŭ decretulŭ, prin care se conchiamă dieta croată pe 23 st. n. l. c. Dieta va ține ședințe numai câteva đile și apoi se va disolvá.

*

Điarele din Bucurescĭ spunŭ, că o telegramă a Băncei Otomane din Constantinopole, adresată unei case marĭ financiare din capitală, face cunoscutŭ că unŭ óre care Valsamaki a dispărutŭ cu o mulțime de cecurĭ false ale creditului otomanŭ asupra Societății generale din Paris

Se bănuesce că susŭ numitulŭ s'ar fi aflândŭ în Capitală.

*

Điarele germane, spune »Voința Națională,« anunță că 50 de Evrei emigranțĭ din România au fostŭ oprițĭ d'a debarcá în New-York și adușĭ înapoi la Hamburg pe vasulŭ Vestfalia. Autoritatea germană nu le-a permisŭ d'a debarcá. S'au începutŭ negociărĭ diplomatice în privința lorŭ. Se đice că consululŭ românŭ din Hamburg ar fi cerutŭ deslușirĭ guvernului americanŭ.

*

Se scrie din Buzĕu »României libere,« că munții județului sunt plin de Evrei. Câțĭ-va proprietarĭ și-au datŭ cășăriile pe mâna jidanilorŭ, carĭ ne fabrică cașcavalulŭ de Penteleu. — Halalŭ sĕ ne fie, fii lui Israelŭ ne iau chiar stânele din mână! esclamă »Rom Lib.«

*

D. I. C. Brătianu, spunŭ điarele din Bucurescĭ, se va duce la Marienbad împreună cu fiulŭ d-sale.

*

In điua de 25 Iulie, pe teritorulŭ comunei Hociungi din județulŭ Romanŭ, în Moldova, a căđutŭ o plóie torențială cu pĕtră în mărimea oului de găină, care a ținutŭ timpŭ de o óră și a causatŭ stricăciunĭ însemnate la re-

coltele locuitoriloră, anume: 160 fălcĭ păpuşoiŭ, 60 fălcĭ orzŭ, 23 fălcĭ ovĕzŭ, 17 fălcĭ grâu de primăvéră, 30 pogóne vie, precum şi grădinele şi fructele în satŭ. Pagubele se estiméză la 40.000 lei.

*

Din Petersburg se scrie, că s'au începutŭ lucrările pentru clădirea unei biserici întru pomenirea împĕratului Alexandru II. Pentru clădire v'orŭ fi de lipsă 3,900,000 ruble. Lucrările până acum înainteză încetŭ.

*

Atragemŭ atenţiunea studenţilorŭ noştri asupra ştipendielorŭ următóre:

Dintre stipendiele: »Franciscŭ Iosefŭ Elisabeta,« de câte 300 fl. în aurŭ, pe anulŭ scolasticŭ 1884/5 se află vacante 4 pentru universitatea din Budapesta, câte 2 pentru cea din Cluşiu şi din Praga, câte unulŭ pentru cea din Gratz, Insbruck, Lemberg, Cracovia, Cernăuţĭ şi Zagrabia. Potŭ concura ascultătorii sĕracĭ dela orĭ care dintre cele patru facultăţĭ dela universităţile numite şi suntŭ datorĭ a-şĭ însoţĭ cererile scrise cu mâna propriă şi adresate Maiestăţii Sale Impĕratului şi Regelui cu documentele următóre: a) Certificatŭ de botezŭ; b) Atestatŭ de sĕrăciă; documente, car, adeverescŭ starea socială, materială a venitelorŭ şi a familiei părinţilorŭ; la orfanĭ atestatŭ dela autorităţile orfanale despre eventuala stare materială; c) Testimoniulŭ de maturitate şi décă deja ar fi ascultătorĭ de universitate, atestate de colloquia şi esamenŭ din periodulŭ alŭ II-lea alŭ anului scolasticŭ trecutŭ. Aceia, carĭ numai acuma îşĭ începŭ studiulŭ la universitate, vorŭ fi preferiţĭ. In cerere trebue amintitŭ, décă are deja concurentulŭ vr'unŭ stipendiu sĕu altŭ subsidiu dela vr'o casă publică, ér cei ce termină gimnasiulŭ (abiturienţii), sĕ amintéscă cu ce studiu voiescŭ a se ocupá. Cererile astfelŭ întocmite trebue sĕ fie înaintate la direcţiunea fondurilorŭ private şi a familiei pré înalte ces. reg. (k. k. Allerh. Privat- und Familien-Fonds-Direction, Wien, k. k. Hofburg) celŭ multŭ până la 31 Augustŭ n. 1884.

RUSIA ŞI ROMÂNIA.

»Neue Freie Presse« publică o schiţă a unei convorbirĭ ce a avut'o corespondentulŭ lui »Times« cu ambasadorulŭ rusescŭ din Bucurescĭ, principele Urussow:

Corespondentulŭ avŭ prilejulŭ sĕ întrebe pe principele Urussow — elŭ veniá din Karlsbadŭ sĕ se ducă la postulŭ sĕu — despre feluritete şcirĭ, carĭ s'au rĕspânditŭ în timpulŭ din urmă mai cu sémă din isvóre române, despre încordările relaţiunilorŭ romano-ruse şi despre străduinţele, ce şi-ar da Rusia ca sĕ rĕstórne cabinetulŭ lui Brătianu. Urussow a combătutŭ în celŭ mai hotărîtŭ modŭ aceste scirĭ. Politica rusĕscă nu are aicĭ unŭ motivŭ, sĕ lucreze pentru rĕsturnarea lui Brătianu chiar şi din causă, că cu celŭ ce i-ar urmá lui trebile arŭ merge eventualŭ şi mai rĕu. Décă Rusia arŭ găsi vre-o îndreptăţire, pentru a mijloci depărtarea lui Brătianu de la putere — adaugă cu óre care mândriă Urussow — atuncĭ n'ar avea trebuinţă sĕ facă conspiraţiunĭ cu oposiţiunea română, după cum se vorbesce despre politica rusĕscă, ci ar găsi mijlóce şi căi pentru a ajunge directŭ la scopŭ: Rusia însă stă departe de orice amestescŭ în luptele interne ale partidelorŭ din România.

Despre absurditatea, că Rusia ar avé de gândŭ se întemeeze o confederaţiune republicană a statelorŭ balcanice, elŭ nu găsesce cu cale sĕ mai ḑică vre-o vorbă. Scopulŭ unorŭ astfelŭ de scirĭ este între altele, după dînsulŭ, şi acela ca partidele române sĕ se discrediteze una pe alta, socotindu-se reciprocŭ de vĕndute la străinĭ, sĕu celŭ puţinŭ supuse influenţei lorŭ. Oposiţiunea sbiáră, că Brătianu împreună cu cabinetulŭ sĕu sunt vĕnduţĭ Austro-Ungariei. că i-ar fi vĕndutŭ acesteia Dunărea şi că acum vrea sĕ-i dea pe mâna ei şi comerciulŭ românŭ; partida guvernamentală îşĭ rĕsbună, sĕu, de voiţĭ, se apĕră, bănuindŭ pe opoţionalĭ că sunt plătiţĭ de Rusia şi că luptă pentru interesele ei. Acestea sunt mijlóce îndoelnice în lupta partidelorŭ şi representanţii Austro-Ungariei şi Rusiei din Bucurescĭ ar trebuĭ sĕ păstreze sânge fórte rece, sĕ aibă încredere în lealitatea lorŭ reciprocă, pentru a face faţă tuturorŭ vorbelorŭ, de carĭ se folosescŭ partidele române în luptă lorŭ, cu scopŭ de a le deşteptă gelosia (representanţilorŭ), de a-i desbină unulŭ de altulŭ şi a-i duşmăni. Din norocire — ḑise mai departe Urusow, — relaţiunĭ de-o astfelŭ de lealitate esistă între dênsulŭ şi între representantulŭ austro-ungarŭ Br. Mayr, şi prin ele pare că sĕ delătureză pericolulŭ, de a se da la Viena şi la Petersburg mai multă însemnătate machinaţiunilorŭ partidelorŭ române, de câtŭ merită. Totdéuna trebue regretată însĕ alarmarea şi seducerea opiniei publice în Austro-Ungaria şi Rusia — care nu scie sĕ preţuéscă aşa de bine valórea eremiadelorŭ despre intrigele ascunse ale acestorŭ puterĭ, şi prin acésta se ţine în nelinisce şi neîncredere faţă cu vecinii. In tóte statele mai micĭ din peninsula balcanică domnesce ideia, că unŭ rĕsboiŭ între Austro-Ungaria şi Rusia este inevitabilŭ, că interesele lorŭ nu se unescŭ şi că diplomaţia mereu prepară în secretŭ acelŭ rĕsboiŭ. Pentru aceste micĭ state o contradicere între cele douĕ marĭ puterĭ este tocmai unŭ elementŭ de viéţă, care le asigură o însemnătate relativă şi unŭ gradŭ óre care de stimă, în vreme ce o înţelegere între cabinetele din Viena şi Petersburg, după cum esistă acum în favorulŭ păcei europene şi după cum va sci sĕ le păstreze înţelepciunea monarchilorŭ şi a bărbaţilorŭ de statŭ (?) reduce într'o însemnată mĕsură însemnătatea mititelelorŭ state din peninsula balcanică. Mai cu sémă, în România »neevitabilulŭ rĕsboiŭ« dintre Rusia şi Austro-Ungaria forméză o ideiă ficsă, alfa şi omega politicei românescĭ, care crede că trebue sĕ se pregătéscă pentru acéstă eventualitate, pentru a trage totŭ folosulŭ posibilŭ dintr'ênsa, şi adecă realisarea ideilorŭ de o Mare-Daciă, în vreme ce nenorocirile unui rĕsboiu ruso-austriacŭ nu arŭ loví în adevĕrŭ mai amarŭ pe nime, decâtŭ pe România. Principele Urusorŭ nicĭdecum nu négă, că în ţĕrile balcanice se ivescŭ nneorĭ neînţelegerĭ între interesele rusescĭ şi austro-ungare; dar prin bunăvoinţă, prin liniştea şi încrederea reciprocă a representanţilorŭ, ele totdéuna se aplanéză. Inchipuirea vecĭnicelorŭ intrigĭ şi nesfîrşitele încăerărĭ ale diplomaţiei ambelorŭ state la unii nu e, decâtŭ o halucinaţiune regretabilă, ér la alţii efluxulŭ unui sistemŭ bine cumpĕnitŭ. Principele Urusovŭ ar dori, sĕ esiste în tóte părţile peninsulei balcanice relaţiunĭ de prietiniă şi încredere între representanţii Rusiei şi Austro-Ungariei, precum este în Bucurescĭ; în acestŭ casŭ opiniunea publică s'ar convinge, că amêndouĕ puterile mari sunt în stare sĕ'şĭ validiteze pe cale pacînică interesele lorŭ. Principele Urusov a datŭ espresiune acestei convingerĭ şi păreri la o întâlnire cu contele Kálnoky şi a găsitŭ şi la elŭ aceeaşĭ părere. Starea actuală a relaţiunilorŭ austro-rusescĭ face sĕ pară neprimejdióse scirile pomenite la începutŭ, numai pentru liniscea opiniunei publice ar fi bine sĕ se mai facă paşĭ în contra seducerilorŭ şi amăgirilorŭ din când în când.«

TURBURĂRĬ ÎN BULGARIA.

Intr'o corespondenţă datată din Vidinŭ 6 Augustŭ se spune, că în ḑilele din urmă s'au petrecutŭ vii mişcărĭ politice în Vidinŭ. Capulŭ inteligenţĭ alŭ mişcării a fostŭ Dobrinovicĭ, care sub guvernulŭ Zancov fusese căpitanŭ de poliţiă. Acuma în postulŭ de căpitanŭ alŭ poliţiei se află o persónă din partida dela putere a lui Karavelovŭ. Cu ocasiunea alegerei de deputaţĭ adecă, candidatulŭ partidei dela guvernŭ a fostŭ profesorulŭ Misev. Dar Dobrinovicĭ s'a pusŭ pe agitaţiune şi oposiţiunea a venitŭ în masse şi înarmată la Vidinŭ. A începutŭ a înscená o bătaiă cum se cade şi a aruncá cu pietri. Poliţia n'a putut'o înfrânge, ba chiar mai mulţĭ poliţişti au primitŭ rănĭ grele. A trebuitŭ sĕ vină garnisóna întrégă la faţa locului; garnisóna a împuşcatŭ şi a omorîtŭ câţĭ-va ómenĭ dintre oposiţionalĭ, a prinsŭ şi pusŭ în puşcăriă noué ḑecĭ şi douĕ de persóne, şi a împrăştiatŭ massele. Dar tóte acestea au contribuitŭ numai de a turná uleiŭ în focŭ, căcĭ aprópe 3000 de ţĕranĭ s'au adunatŭ în jurulŭ Vidinului şi au împresuratŭ cetatea. Tumultuanţii ameninţau că vorŭ da focŭ oraşului, décă autorităţile nu vorŭ elibera pe cei aruncaţĭ în puşcăriă. Ameninţarea avŭ efectŭ, prisonerii s'au eliberatŭ şi toţĭ fugiau din calea lorŭ. Acestea s'au întêmplatŭ Duminecă.

Alegerea decĭ nu s'a făcutŭ, ea s'a amênatŭ pe 10 Augustŭ. Ómenĭ carĭ cunoscŭ imprejurările spunŭ, că cei 5—6 preoţĭ şi alţĭ emigranţĭ sêrbĭ, cari de cândŭ cu rĕscóla din urmă sêrbéscă s'au aşeḑatŭ în Vidin, încă au luatŭ parte la tumultulŭ, ce s'a făcutŭ.

Totŭ în Vidinŭ au vrutŭ unii sĕ înfiinţeze unŭ ḑiarŭ politicŭ, dar se pare că guvernulŭ bulgarŭ nu pré e prietenulŭ unorŭ mişcărĭ de felulŭ acesta. Guvernulŭ a opritŭ înfiinţarea unui jurnalŭ politicŭ şi a concesŭ numai înfiinţarea unei foi beletristice. Redactorulŭ va fi revisorulŭ şcolarŭ din Vidinŭ; ḑiarulŭ va apăré pe la mijloculŭ lunei viitóre şi va avé titlulŭ »Vielicz« (Cununa).

MAGHIARISAREA.

(Rĕspunsŭ d-lui Réthi).

Deva, 12 Augustŭ 1884.

(Urmare şi fine din Nr. 136.)

Cumcă acesta şi nu altulŭ este spiritulŭ legei de sub întrebare, pe lêngă cele cuprinse în §. 17. (art. de L. 44. din anulŭ 1868) unde se ḑice, între altele, că: »Statulŭ este obligatŭ a purtá grijă, ca, la institutele de statŭ, cetăţenii orĭ-cărei naţionalităţĭ, carĭ trăiescŭ în massă mai mare laolaltă, sĕ se pótă perfecţioná în limba lorŭ maternă,« se póte dovedi chiar cu înfiinţarea cursului paralelŭ în limba română şi cea maghiară la preparandia din Deva.

Nu se póte presupune, ca d. Réthi se nu aibă cunoscinţă, cum acelŭ bărbatŭ de statŭ, divinisatŭ de întréga naţiune maghiară, baronulŭ Eötvös, fostŭ pe acelŭ timpŭ ministru de culte şi instrucţiune publică, a dispusŭ pe calea telegrafică sistemisarea memoratului cursŭ paralelŭ, care la începutŭ, paremi-se cam pela anulŭ 1870, a fostŭ şi întrodusŭ, cu profesorĭ românĭ; fiindŭ tóte studiele propuse în limba română, acestŭ cursŭ paralelŭ numai mai târḑiu, prin escesulŭ de zelŭ alŭ organelorŭ şcolare, spre dauna şi în detrimentulŭ desvoltării limbei române, a fostŭ desfiinţatŭ. Şi décă dară aşa a fostŭ, întrebŭ, se mai póte óre trage la îndoiélă acéstă interpretare a legei memorate? şi décă nu, ce motive patriotice au îndemnatŭ pe guvernŭ şi organele sale, ca sĕ sisteze cursulŭ cu limba de propunere română?

Nu potŭ sĕ trecŭ mai departe, fără ca sĕ amintescŭ la acestŭ locŭ, că, pe acelŭ timpŭ, la numitulŭ institutŭ chiar şi esamenele de cualificaţiune încă se făcéu în limba românéscă. 'Mĭ place a crede, că nu simţulŭ de dreptate şi bună înţelegere între aceste douĕ naţionalităţĭ, şi cu atâtŭ mai puţianŭ interesulŭ Românilorŭ au fostŭ motivele, din carĭ a isvorîtŭ acestŭ curentŭ de destrucţiune. Sperŭ, că şi d. Réthi o va recunósce acésta.

D-sa mai ḑice, în memorabilulŭ comunicatŭ, că: »până cândŭ a fostŭ numitŭ în funcţiunea de inspectorŭ de şcóle, abiá de pe nicĭ n'a auḑitŭ vorbă românéscă; éră atuncĭ numai decâtŭ s'a pusŭ cu diligenţă pe studiulŭ gramaticei lui Fekete-Negruţŭ şi a dicţionarului lui Bariţŭ, ca se pricépă limba poporului şi sĕ pótă superá actele intrate în limba românéscă. Căcĭ pe lêngă tótă tiranisarea şi călcarea de lege, observată din partea lorŭ, şi acuma încă totŭ în limba romană îşĭ redactéză intratele lorŭ oficialĭ nu numai privaţii şi comunele, cărora le permite legea, ci de multe orĭ*) chiar şi autorităţile bisericescĭ, carĭ în sensulŭ legei despre naţionalităţĭ, cătră guvernŭ şi organele aceluia, ar trebuĭ sĕ scrie, baremĭ în colóne, unguresce.«

Se vede, că d. corespondentŭ în orgoliulŭ sĕu se pricepe chiar şi la ironiă; căcĭ ce alta póte sĕ însemne provocarea la »tirănia şi călcarea de lege?« dar noi nu voimŭ sĕ facemŭ satire atuncĭ, când tractămŭ despre unŭ obiectŭ aşa delicatŭ, precum este celŭ de sub întrebare.

Ce se atinge de provocarea la legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ, sum necesitatŭ a trage la îndoiélă cunoscinţa d-lui Réthi în acestŭ respectŭ, deórece în acea lege — altmintrelea încărcată de »nem lehet,« — nicĭ la unŭ §. nu se dispune, că autorităţile bisericescĭ au sĕ se adreseze cătră inspectorii de şcóle în limba maghiară, nicĭ măcar în traducţiune; căcĭ écă ce dispunŭ §. 16. din memorata lege: »Autorităţile superióre şi supreme bisericescĭ în esibitele lorŭ adresate regimului de statŭ, (aşa dară nu şi organelorŭ lui) se potŭ folosi de limba lorŭ de manipulaţiune sĕu protocolară şi în colóne de limba statului etc.« Din acestŭ §. precum nicĭ din altulŭ alŭ acestei legĭ, d. Réthi nu va puté scóte nicĭ măcarŭ unŭ cuvêntŭ, care sĕ îndatoreze pe autorităţile bisericescĭ, sĕ se adreseze cătră inspectorii de şcóle în limba maghiară; prin urmare d-sa, făcêndŭ studiulŭ gramaticei lui Negruţŭ şi frunḑarindŭ dicţionarului lui Bariţŭ, n'a făcutŭ unŭ actŭ de graţiă pentru Românĭ, ci şi-a împlinitŭ datorinţa impusă de acea lege la §. 27; asemenea ar trebuĭ sĕ facă şi ceialalţĭ colegĭ ai d-sale şi subalternii lorŭ, carĭ, cea mai mare parte, nicĭ idee nu au despre limbe şi gramatica limbei române, şi totuşĭ se susţinŭ de pe pelea poporului românŭ. — Contrarulŭ nu se póte dovedĭ.

Find-că, vrêndŭ-nevrêndŭ, am intratŭ şi în legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ, credŭ a nu fi de prisosŭ, sĕ amintescŭ şi câţiva §.-i din acea lege, şi sĕ documentezŭ, cu legea în mână, că limba română, chiar în contra dispoşiţiunilorŭ vĕdite ale legei, este scósă de pe tóte terenele administrative şi din justiţiă. La §. 6. (art. XLIV. din a. 1868.) se dispune: »Oficialii jurisdicţiunei pe teritoriulŭ jurisdicţiunilorŭ proprie, în atingerile lorŭ cu comunele, cu adunările, cu reuniunile, cu institutele şi cu privaţii, folosescŭ limba acestora.« — §. 7. Fiăcare locuitorŭ alŭ ţĕrei ..... care face întrebuinţare de scutulŭ legei şi de ajutorulŭ judelui, póte folosi .... înaintea judecătoriei cerculuĭ sĕu, limba protocolară a comunei sale proprie etc.« Eră §. 8. impune judecătorilorŭ, ca: »în casurile §.-lui 7., sĕ decidă, asupra acusei, sĕu petiţiunei, în limba acusei sĕu a petiţiunei; benignisarea, ascultarea martorilorŭ, oculata şi alte afacerĭ judecătorescĭ ...... are sĕ le efectuéscă în limba părţilorŭ litigante, respective în limba persónelorŭ ascultate etc.«

Acestea tóte sunt dispoşiţiunĭ ale legei, d-le Réthi.

Acuma te întrebŭ, sĕ-mĭ spunĭ d-ta, ca omŭ cu multă esperienţă în viaţa practică, că óre mai dă cineva astăḑĭ la noi baremĭ douĕ parale pe acestĭ paragrafĭ? Nu numai nu se aplică nicĭ măcar unulŭ, ci sentinţe de mórte se aducŭ în o limbă maghiară, pe care inculpatulŭ absolutamente nu o cunósce. — Şi este óre bine aşa? Ce ai ḑice d-ta, când astfelŭ ar fi isgonită limba maghiară şi astfelŭ s'ar osândi la mórte inculpaţĭi maghiarĭ? D-ta vei scĭ, că o naţiune numai prin limba sa trăesce; la momentŭ ce-şĭ va perde limba, ea nu mai este între cei vii; apoi o limbă, care este scósă de pe terenele administrative şi din justiţiă, nu se póte desvoltá astfelŭ, ca sĕ ajungă la nivoulŭ limbilorŭ culte din Europa. Şi décă ea, în cultură nu ţine pasŭ cu naţiunile înaintate, este şi va fi totdéuna desconsiderată. Prin urmare, Românii au nu numai dreptulŭ, ci şi datorinţa, sĕ lupte pe tóte terenele, pentru desvoltarea limbei lorŭ şi câştigarea drepturilorŭ egale-naţionale. — De sine se înţelege, că numai întru câtŭ, prin acésta nu se vatĕmă drepturile naţiunilorŭ conlocuitóre.

Credŭ, că din cele înşirate până acĭ, te vei fi convinsŭ şi d-ta, că Românilorŭ, acĭ pe teritoriulŭ sf. Stefanŭ nedreptate li-se face.

Cu tóte acestea d-ta ḑicĭ că Românii sunt ingraţĭ şi nemulţămitorĭ faţă cu bunăvoinţa şi echitatea arătată lorŭ pe tóte terenele vieţei publice, şi că décă ei (Românii) ar ţiné contŭ de aceste bunătăţĭ, chiar aşa s'ar putea declará în Bucurescĭ, precum s'au declaratŭ Boemii din Budapesta în Praga: »că ei sunt bine tractaţĭ din

*) Aşa déră nu tot-déuna? Cor.

partea regimului unguresců.« — Apoi sě-mĭ erţĭ, d-le Réthi, dar eu credů, că este o mare erore politică a asemĕnă pe 3 milióne de Românĭ din Ungaria cu vr'o câte-va sute de Boemĭ din Budapesta; precum totů aşa de mare erore este şi aceea, cândů trageţĭ paralelă între Românii de aicĭ şi între Ciangăii din România. Eu socotescŭ, că raportele Românilorů de sub corona sf. Stefanů faţă cu Maghiarii sunt aceleaşĭ ca ale Boemilorů din Boemia şi Moravia faţă cu Germanii. Şi acuma te lasů pe d-ta sě facĭ o privire cum sunt tractaţĭ Boemii dincolo de Laita, şi cum suntemů noi Românii tractaţĭ aicĭ?

Décă totu-şi n'ai fi nicĭ acuma pe deplinů convinsů despre nedreptăţile ce se facŭ Românilorů, şi décă ai mai susţine încă şi acuma, că limba română se bucură de o tractare convenabilă, sĕ-mĭ permiţĭ ca sĕ te întroducŭ în afacerea studiului limbei române la şcólele reale din Deva.

Precum şi dta bine scii, Românii din comitatulů Huniădórii, vĕdĕndů, că la scólele reale din Deva, înfiinţate din contribuirile tuturorů locuitorilorů din comitatů, limba română, nu numai ca studiu obligatů, dar nicĭ măcar ca studiu extraordinarů nu se propune: mai anţertů, au făcutů toţĭ paşii cnviinciosĭ la locurile competente, rugându-se cu totů respectulů prin trei representaţiunĭ, ca sĕ se sistemiseze studiulů limbei şi literaturei române la acele scóle în modů obligătorů, celů puţinů pentru elevii românĭ. Şi credĭ d-ta, că »echitatea« a mersů până acolo, încâtů sĕ se satisfacă acestei juste şi ferbinte dorinţe a Românilorů? D-ta scii bine, că nu; şi póte vei scĭ şi motivele, pentru carĭ a fostů refusată amintita cerere. Noi nu le scimů, dar le socotimů. Însĕ sĕ nu fiu nedreptů, constatů, că înaltulů regimů a dispusů, ca limba română sĕ se propună ca studiu estraordinarů, şi pe lângă tóte că Românii au cerutů sĕ fiă numitů de profesorů celů lăudatů de d-ta de la preparandia de statů de aci, ca de batjocură a instituitů pe unů individů maghiarů (care propune limba română elevilorů unguri totů la preparandiă), şi care nicĭ atâta progresů n'a făcutů în limba română, încâtů sĕ scie pronunţă cuvintele românescĭ cum se cade, din care causă elevii românĭ nicĭ nu s'au înscrisů la acelů studiu, fiindů că le eră greu şi apoi eră şi ridiculů, ca sĕ mergă la şcólă sĕ înveţe ei pre profesorulů lorů, cum se pronunţă românesce. Astfelů dară elevilorů românĭ, carĭ frecuentéză scólele reale din Deva, nicĭ până astă-qĭ nu li-s'a datů ocasiune, ca sĕ înveţe limba şi literatura română. Apoi d-ta scii şi aceea, că studiulů limbei române nicĭ la alte institute esistente pe teritoriele locuite în mare maioritate de Românĭ, nu se bucură de o mai mare protecţiune. Aşa dară limba română, scósă din administraţiune, scósă din justiţiă, scósă din şcólă, scósă de pe tóte terenele: cum veniţĭ d-vóstră sĕ afirmaţĭ şi încă cu tótă puterea cuventului, că Românii sunt nedreptĭ şi nepatrioţĭ, când declară a fi nemulţămiţĭ cu aceste tractărĭ?

Totů asemenea, aprópe cu desĕvĕrşire sunt scoşĭ Românii şi din funcţiunile publice; căcĭ — sĕ rĕmânemů érăşĭ la comitatulů Huniădórii — între 150—200 de funcţionari de totů soiulů, abia sunt 15—20, celů multů 25 Românĭ; cu tóte că Românii sunt în preponderantă maioritate, ei plătescŭ contribuţiunea cea mai mare, atâtů în banĭ, câtů şi în sânge; ba ce e mai multů în timpulů din urmă a începutů a se aduce şi servitori de cancelarie dintre Săcuĭ. Va sĕ qică, acuma Românii nicĭ pentru a fi servitorĭ de cancelariă nu mai suntů apţĭ, ca mai nainte.

În fine, »post tot discrimina rerum,« sĕ încheiamů, cu acea observare, că după părerea mea, patriotismulů adevĕratů nu consistă nicĭ în aceea, ca cine-va sĕ fiă maghiarů după naţionalitate, nicĭ în aceea, ca cine-va sĕ aibă simţĕminte unguresci; ci din contră elů consistă în aceea: ca fie-care locuitorů alů acestui regatů, fără diferinţă de naţionalitate şi religiune, sĕ-şĭ iubéscă de o potrivă cu căldură şi abnegaţiune ţéra sa, sĕ lucreze din tóte puterile sale la înaintarea ei pe tóte terenele şi în tóte direcţiunile, respectându-se şi stimându-se reciprocŭ şi în modů egalů, unulů pe altulů, ca adevĕraţii fraţĭ, între carĭ nu trebue sĕ esiste diferinţă de interese; nu trebue sĕ esiste domnĭ şi servitori naţionali, ci toţĭ întru asemenea, sĕ fiă domnĭ în patria lorů comună.

Asigurů pe d. Réthi, că atuncĭ, când vomů ajunge a ne respectá reciprocŭ unii pe alţii, statulů nostru va fi pe deplinů consolidatů, locuitorii lui fericiţĭ şi îndestuliţĭ, înaintândů şi progresândů fie-care după puterile sale şi capacitatea sa; şi în orĭ ce casů de grea încercare, toţĭ fiii vorů sărĭ ca »lupii în stâne« întru apĕrarea hotarelorů lui.

I. I. T.

ACADEMIA DE COMERCIU DIN BUDA-PESTA.

După prospectulů Academiei de comerciu din Buda-Pesta, ce ni s'a trimisů, ea s'a întemeiatů în anulů 1857, şi stă sub supraveghiarea ministeriului instrucţiunii publice, reservându-şĭ însă şi ministeriulů de comerciu óre-care ingerinţă. Amêndouĕ ministerele trimitů la esamene câte unů comisarů.

Conducerea şi administraţiunea mijlocită e încredinţată unui comitetů de 24 de membri, aleşĭ de cele douĕ gremiurĭ comerciale, care au întemeiatů institutulů; ér conducerea nemijlocită, e încredinţată directorului Academiei, care e responsabilů de ordinea, disciplina şi progresulů ei, fiindů secundatů de profesorii de clasă. Corpulů profesoralů, sub preşedinţa directorului ţinů conferinţe metodice şi lunare.

Cursurile suntů de trei anĭ pentru absolvenţii a 4. clase gimnasiale sĕu reale, avêndů şi unů cursů specialů de unů anů pentru maturisanţĭ.

Programulů de studii e împărţitů între 20 de profesorĭ. Pe lângă sciinţele naturale, matematice şi comerciale, stenografiă, desemnů si caligrafiă, se învéţă optů limbĭ: unguréscă, germană, francesă, englesă, italiană, română, sêrbéscă şi turcéscă. Dintre acestea, limbile: englesă, italiană, română, sêrbéscă şi turcéscă nu suntů obligate.

Pentru inlesnirea instrucţiunei, Academia posede tóte rechisitele necesare, colecţiunĭ, laboratoriu, bibliotecă etc.

În anulů I de cursurĭ se primescŭ scolarii, carĭ au terminatů 4 clase gimnasiale sĕu reale.

Taxa anuală scolară e de 150 fl., carĭ se plătescŭ în 3 rate egale. Scolarii, carĭ potů dovedi cu acte, că n'au mijlóce îndestulitóre, se scutescŭ de plata taxei, décă au o purtare esemplară şi nepătată.

Anulů scolarů duréză dela 1 Septembre până la finele lui Iunie. Inscrierile se facŭ numai până la 6 Septembre, presentându-se scolarulů în persónă, sĕu în casů de pedecă, în scrisů. Dela 6 Septembre nimenea nu se mai póte înscrie, chiar décă ar presentá atestatů medicalů.

Totů în legătură cu Academia stă şi scóla de Duminecă pentru comercianţĭ şi practicanţĭ, precum şi cursulů pentru drumů de ferů.

În cursulů de unů anů pentru cei ce au făcutů esamenulů de maturitate se propunů următórele obiecte: aritmetica comercială şi politică, comptabilitatea, corespondenţa comercială, dreptulů comercialů şi cambialů, economia naţională, merceologia şi technologia, geografia comercială şi stilistica, limba germână.

Atestate primescŭ numai aceia, carĭ depunů esamenulů anualů.

Inscrierile la acestů cursů se facŭ dela 9—12 Septembre.

ARMATELE EUROPENE.

»L'Army-and Navy Gazette,« vorbindů despre unů rĕsboiu generalů, ce s'ar întêmplá sĕ isbucnéscă în Europa, calculéză numĕrulů oştirilorů marelorů puterĭ europene. Resultatele cercetărilorů fóei englese suntů următórele:

Germania, socotindu-se şi landwehrulů, póte mobilisá o armată de 1,265,746 de ómenĭ, şi dispune de 2,496 de tunurĭ de câmpů şi de 1,325 de tunurĭ de asediu.

Rusia are, în cifre rotunde, 875,000 de ómenĭ şi 2,214 tunurĭ; reserva armatei sale numĕră 400,000 de ómenĭ, cu 768 de tunuri, totalů: 1,275,000 de ómenĭ şi 2,982 de tunurĭ. A doua reservă rusă este împărţită în douĕ clase: ântâia clasă numĕră la 2,000,000 de ómenĭ; a dóua clasă nu s'a calculatů.

Francia, socotinduse trupele teritoriale, care potů fi mobilisate, dispune de 1,038,000 de ómenĭ cu 3,738 de tunurĭ.

Austria are o armată de 800,000 de ómenĭ, care întărită cu landwehrulů cislaitanů (cam 138,000) şi ungurescŭ (cam 100,000) se ridică la 1,143,000 de ómenĭ cu 1,623 de tunurĭ. Tyrolulů ar dá unů adausů de 20,000 de vênătorĭ. Landsturmulů e organisatů numai în Tyrolů, Vorarlberg şi Ungaria, şi se ridică în 1873 la cifra de 125,000 de ómenĭ.

Italia are o armată de 440,000 de ómenĭ cu 984 de tunurĭ, cu miliţii 200,000 de ómenĭ cu 324 de tunurĭ de câmpů, totalů 640,000 de ómenĭ cu 1,308 tunurĭ. În aceste cifre nu suntů socotiţĭ cei 50,000 de ómenĭ alpinĭ cu 60 de tunurĭ de munte, din care 72 de companii facŭ parte totdeodată din miliţia teritorială. Acésta din urmă numĕră 1,000,000 de ómenĭ, dintre carĭ numai 300,000 suntů organisaţĭ în regimente.

Lăsândů la o parte armatele active, forţele teritoriale ale celorů patru ţĕrĭ militare ale Europei suntů în resumatů acestea:

a) Landwehrulů (cadre de reservă, armată teritoriaiă, miliţiă mobilă):

Francia 582,523 de ómenĭ cu 864 de tunurĭ.
Rusia 400,000 de ómenĭ cu 768 de tunurĭ.
Austria 343,000 de ómenĭ (fără vênătorii tirolienĭ).
Italia 200,000 de ómenĭ cu 324 de tunurĭ.

b) Landsturmů (reserva armatei teritoriale, miliţia teritorială):

Rusia 2,000,000 de ómenĭ (clasa primă).
Francia 625,633 de ómenĭ.
Italia 300,000 de ómenĭ.
Austria 125,000 de ómenĭ.

Landwehrulů germanů se compune esclusivů din ómenĭ, carĭ au servitů în armata activă.

DIVERSE.

Impăratulů Wilhelm şi Colomanů Tisza. — Qiarului »Egyetértés« i se scriu din Işl următórele: In vreme ce politicii 'şi spargů capulů a ghici, cé óre Colomanů Tisza ce a căutatů la Işl cu ocasiunea întrevederii împĕraţilorů, aicĭ în Işl acestů adêncŭ secretů se esplică într'unů modů fórte amusantů. Impĕratulů Wilhelm adecă, pe când călĕtorea de la Gastein la Işl, cetea în vagonulů de salonů foile germane din Viena şi Budapesta, ca sĕ se informeze despre împrejurările locale. Între altele cetise cu interesů viu dintr'o fóiă germană din Budapesta unů comunicatů, care descriá înfăţişarea nobilă şi simpatică a şefului singalesů, care şedea ca pe unů tronů pe spatele uriaşului elefantů alů Singalesilorů. Punêndů qiarulů la o parte, se adresă apoi în mijloculů liniştei, ce domniá către ajutantulů austriacŭ ataşatů la persóna Sa, şi îi qise: Wahrlich, ich würde selbst gerne den Chef dieser Pester Truppe sehen!« (In adevĕrů mi-ar plăcé şi mie sĕ vĕdů pe şefulů acestei trupe din Pesta). După aceea bĕtrênulů împĕratů, dregêndu-şĭ ochelarii, se puse de ceti mai departe şi nu mai qise nicĭ unů cuvêntů. Insĕ după câteva minute trenulů sosi la o staţiune, şi zelosulů ajutantů esplicându-şĭ după chipulů sĕu observarea împĕratului, îndată telegrafă la Buda-Pesta că, »Impĕratulů Wilhelm voiesce sĕ vĕqă pe şefulů cabinetului din Budapesta!« A treia qi Colomanů Tisza bate la uşă şi ajutantulů îlů însinuă la împĕratulů qicêndů: »Die Aufwartung des Chefs von Pest.« »(Şefulů din Pesta are onórea a se presentá) Maiestatea Sa, aducêndu-şĭ aminte de şefulů singalezů qise: »Lasă-lů sĕ intre şi rĕmâi şi D-ta de faţă.« Impĕratulů Wilhelm, aducêndu-şĭ aminte că în fóia din Budapesta cetise, cumcă şefulů singalesů vorbesce şi englezesce, se adresă astfelů către Colomanů Tisza: »My dear, do You speak englisch?« (Scumpulů meu, vorbescĭ englezesce?) Ministrulů preşedinte, adusů în confusiune, de abia putů rĕspunde: »Yes, Majesty!« (Da Maiestate!) . . . După acestů rĕspunsů, bĕtrênulů împĕratů începů a rîde şi privindů la ajutantů qise: »Der Kerl hat ja ganz europaeische Manieren:« (»Ştrengarulů acesta are maniere de totulů europene.«) Colomanů Tisza se zăpăcise rĕu, dar peste puţină vreme lucrulů s'a lămuritů. Impĕratulů adecă primise pe Tisza, ca şi cum elů ar fi fostů şefulů singalezilorů. La serata împĕrătéscă de ceaiu au rîsů multů mesenii, pe carĭ multů i-a amusatů acestů qui-pro-quo.«

—x—

Averea reginei din Anglia. — Qiarulů »Truth« scrie, că regina Victoria are o avere colosală. Moşia Osborne valoréză acum celů puţinů de cincĭ orĭ mai multů, decâtů atuncĭ, cândů o cumpĕraseră regina şi prinţulů Albert. Moşia Bolmaral e mai mare de treiqecĭ de mii de jugĕre. Clarmont i s'a datů, de usufructů în 1866 pe viéţă, reginei, ér ea a rescumperat-o pentru sine, de totulů, cu 78,000 punţĭ sterlingĭ, sunt acum trei anĭ. Valórea acestei moşii se urcă la celů puţinů 150,000 punţĭ sterlingĭ. Regina are o avere şi în Coburg. Mr. Nield i-a testatů 500,000 punţĭ sterlingĭ. Averea bărbatu-sĕu se urcă la 600,000 punţĭ sterlingĭ, dar' testamentulů lui erá ţinutů în secretů. Regina a cruţatů sume enorme şi din lista civilă.

—x—

O ducesă risipitóre. — Una din acele dame ale aristocraţiei franceze, căreia îi place sĕ risipéscă banii cu douĕ mânĭ, este ducesa de Persigny. De aceea ea va fi de bună sémă pusă sub tutelă, mai alesů că fiulů ei, ducele Ionů de Persigny, a şi cerutů de la autorităţile compentente punerea sub tutelă a mamei sale. Ducesa trăiá de altfelů cumpĕtatů, pană ce murindů mamă-sa, princesa de la Moscova, ajunse în stăpânirea unei averĭ, ce-i aducea pe anů unů venitů de 300,000 de francĭ. Ducesa şi-a ziditů în Cannes o vilă, tare frumósă, ce a costat-o numai 800,000 francĭ. Ne fiindů mulţămită cu atâta, şi-aduse din Japonia o casă de bambusů cu artă clădită şi o familiă japonesă sĕ şédă întrênsa. Pentru acésta a făcutů chiar ea o călĕtoriă în Japonia, cheltuindů 200,000 francĭ. De unde iai însă fără sĕ mai pui, se sfêrşesce, şi fiind-că averea princesei de la Moscova încă nu e isvorů nesecatů de bogăţii, au hotărîtů rudele ducesei sĕ o pună sub tutelă, şi aşa sĕ pună capĕtů excentricităţilorů ei printr'unů »consiliu judecătorescŭ.«

—x—

După 60 de anĭ. — Din Varşovia se scrie, că între zidurile ei petrece unů curiosů óspe — e contimporanulů lui Mickiewicz şi alů lui Zaleski, Ignaţiu Domejko, care se întórse în pămentulů moşiei străbune după ce a lipsitů 60 de anĭ din elů. Acum 60 de anĭ Domejko părăsi patria constrînsů de împrejurărĭ politice, şi trăi cândů în Dresda, cândů în Parisů, ocupându-se cu studii istorice naturale. In anulů 1838 fů înduplecatů de unů agentů alů republicei Chili, sĕ mergă în America, sĕ facă şi acolo astfelů de studii şi cercetărĭ. In scurtă vreme reuşi sĕ-şĭ câştige acolo cinste şi popularitate, carĭ îi câştigară apoi onorificulů postů de rectorů alů universităţii din Santiago. Dorulů de ţéră îlů atrăgea însĕ mereu spre Europa şi de qece anĭ mereu anunţă familiei sale, că va veni la ea. In anulů trecutů îşĭ trimise fata în Europa, şi mai qilele trecute se despărţi şi elů de a doua sa patriă, ca sĕ se întórcă în pămĕntulů strămoşescŭ — bătrênů de 83 anĭ. Dintre contimporanĭ Domejko n'a găsitů în Varşovia, de câtů numai pe poetulů Anton Eduard Odyniec. Intêlnirea lorů a fostů sguduitóre. Presa întrégă şi întregů poporulů a primitů şi primesce cu însufleţire pe bĕtrênulů Domejko.

Editorů: Iacobů Mureşianu.
Redactorů responsabilů: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena
din 14 Augustŭ st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	122.10
Rentă de aurŭ 4% . . .	92.50
Rentă de hârtiă 5% . .	89.20
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	142.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	96.30
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	118.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	102.20
Bonurĭ rurale ungare . .	101.25
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.—
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	101.25
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.25
Bonurĭ rurale transilvane	101 25
Bonurĭ croato-slavone . .	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	99.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	115 80
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului .	115.80
Renta de hârtiă austriacă	80.95
Renta de arg. austr. . .	81.75
Renta de aurŭ austr. . .	103.65
Losurile din 1860 . . .	135.—
Acţiunile băncei austro-ungare	859.—
Act. băncei de creditŭ ung.	317.50
Act. băncei de creditŭ austr.	315.30
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.74
Napoleon-d'orĭ	$9.64\frac{1}{2}$
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	59.50
Londra 10 Livres sterlinge	121.65

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 1 Augustŭ st. v. 1884

Renta română (5%). . . .	Cump.	$93\frac{1}{2}$	vênd.	94
Renta rom. amort. (5%) . .	„	$95\frac{3}{8}$	»	——
» convert. (6%) . .	»	$97\frac{1}{4}$	»	98
Împr. oraş. Buc. (20 l.) . .	»	$34\frac{3}{4}$	»	—.—
Credit fonc. rural (7%) . .	»	$102\frac{1}{4}$	„	103
» „ „ (5%) . .	„	$90\frac{1}{2}$	„	$92\frac{1}{4}$
» » urban (7%) . .	»	$101\frac{3}{4}$	„	102
» » „ (6%) . .	»	$97\frac{1}{2}$	»	98
» » » (5%) . .	»	$87\frac{1}{2}$	»	88
Banca naţională a României	„	1385	„	1400
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .	„	340.	„	$354\frac{1}{2}$
« » » Naţională . .	„	$237\frac{1}{2}$	»	243
Aurŭ	„	5·40.%	„	.—
Bancnote austriace contra aurŭ	„	2.07.	„	2.09

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 15 Augustŭ st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.10	Vênd.	9.15
Argint românesc	»	9.05	»	9.10
Napoleon-d'orĭ	»	9.62	»	9.65
Lire turcescĭ	»	10.90	»	10.92
Imperialĭ	»	9.86	»	9.88
Galbenĭ	»	5.64	»	5.67
Scrisurile fonc. »Albina« . . .	»	100.50	»	101.50
Discontulŭ » . . .	7—10 % pe anŭ.			

☞ **Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)**

ABONAMENTE LA „GAZETA TRANSILVANIEI.“

se potŭ face de la **1** şi **15** a fie-cărei lunĭ.

Pentru Austro-Ungaria pe anŭ	. , .	12	fl. v. a.
„ „ „ 1/2 „	. . .	6	„ „
„ „ „ 1/4 „	. . .	3	„ „
Se acórdă abonamente şi lunare cu	. .	1	„ „
Pentru România şi străinătate pe anŭ	.	36	francĭ
„ „ „ „ 1/2 „	.	18	„
„ „ „ „ 1/4 „	.	9	„

Celŭ mai uşorŭ mijlocŭ de abonare este prin mandatŭ postalŭ. Abonamentele se plătescŭ înainte.

Rugămŭ pe domnii abonaţĭ sĕ binevoiéscă a ne da lămuritŭ adresa, ca trimiterea ḑiarului sĕ nu sufere nicĭ cea mai mică întârḑiere.

Administraţiunea.

Nr. 2941—884.
pret.

1—3

Concursŭ.

Spre ocuparea de 2 posturĭ de medicĭ de cercŭ cu locuinţa în Branŭ şi Zernescĭ cu léfa anuală de câte 300 fl.; se deschide prin acésta concursŭ cu acelŭ adausŭ cumcă în lipsa de concurenţĭ la ambele posturĭ, alesulŭ unui cercŭ va avea se împlinéscă provisorice agendele medicalĭ pentru amêndoue cercurile fiindŭ cu locuinţa în Branŭ cu leafa de 600 fl.

Doritorii de a concurá la aceste posturĭ se învită prin acésta a'şĭ înaintá suplicele instruate cu diploma de medicŭ la subscrisulŭ negreşitŭ până la finea lunei Augustŭ a. c.

Branŭ în 10 Augustŭ 1884.

Alesandru Belle,
pretore.

OCHIANURI

(veḑĭ figură în „Leipziger Illustrirte Zeitung“ dela 5 Augustŭ)

escelente în câtŭ privesce tăria şi fórte curate, **binoclurĭ** pentru **câmpŭ** şi pentru **teatru.**

Celŭ mai renumitŭ fabricantŭ de lorniete (Jumelles) în Paris, Lepage, a vêndutŭ din aceste renumite ochianurĭ cu preţurĭ eftine mai multŭ de 100,000 bucăţĭ dându-le în comisiune tuturorŭ opticilorŭ din Europa. Şi eu amŭ primitŭ 100 bucăţĭ şi nu potŭ lăsa sĕ trécă acéstă ocasine fără a recomandá onor. publicŭ aceste sticle elegante şi demne de preţulŭ lorŭ. Ele întrecŭ ca binoclurĭ totŭ ce până acum s'a veḑutŭ în felulŭ acesta, şi se potŭ cumpĕră în douĕ mărimĭ cu piele fină şi cu curele pentru purtatŭ cu fl. 10—12. In Anglia, Francia, Rusia şi Austria, din causa calităţii lorŭ aceste ochianurĭ se întrebuinţéză şi în armată.

Spre a vedé aceste sticle învită pe onor. publicŭ

SAMUEL FISCHER,

opticŭ, strada Căldărarilorŭ, Purzengasse Nr. 550.

Trămiterile în provincia se vorŭ face promptŭ şi décă nu va conveni marfa se reîntórce preţulŭ.

Totŭ în acelaşĭ timpŭ recomandŭ şi instrumentele mele de o p t i c ă, m a t e m a t i c ă, c h i r u r g i ă, precum şi aşeḑarea de **telegrafe, de case** şi **telefonurĭ** cu preţurĭ fórte avantagióse.

19—25

Învitare de abonamentŭ la cele mai eftine ḑiare române.

„Amiculŭ Familiei“ ḑiarŭ beletristicŭ şi enciclopedicŭ-literarŭ — cu ilustraţiunĭ. Apare regulatŭ în 1/13-a şi 15/27-a ḑi a fie-cărei lune în numerĭ câte 2—3 cóle; — şi publică: novele, poesii, romanurĭ, aventurĭ picante, impresiunĭ de călĕtoriă, studii socialĭ; — articlii scientificĭ mai alesŭ din sferă economiei şi a higienei de casă. — »Scirĭ din lumea mare‘ cu preferinţă acelea, carĭ intereséză mai de aprópe societatea românéscă, — „principiă din viaţă şi notiţe de petrecere. Fie-care numĕrŭ este bogatŭ şi frumosŭ ilustratŭ. — Preţulŭ de prenumeraţiune pre anulŭ intregŭ e numai **4** fl. pre 1/2 anŭ **2** fl., pre 1/4 de anŭ **1** fl. v, a. — Pentru România pre anulŭ întregŭ **10** francĭ — lei plătibilĭ în bilete de bancă orĭ în timbre postalĭ.

„Preotulŭ romanŭ.“ Ḑiarŭ bisericescŭ, scolasticŭ şi literarŭ. Apare regulatŭ în 1-a şi 16-a ḑi (c. n.) a fie-cărei lune, în numerĭ câte de $1\frac{1}{4}$—$2\frac{1}{2}$ cóle şi publică: ‚articlii din sfera tuturorŭ sciinţelorŭ teologice‘ — tractate dogmatice, istorice, juridice, moralĭ, pastoralĭ, dar mai alesŭ ritualĭ, — predice pre dominecĭ, serbătorĭ şi diferite ocasiunĭ, mai alesŭ pentru ocasiunĭ funebralĭ, precum şi »schiţe de predicĭ,« şi orĭ-ce amenunte aplicabilĭ în predicĭ, »catechese« şi alte »învĕţăturĭ pentru poporŭ, tractate pedagogice, didactice, studii şi recensiunĭ literare, scirĭ — din sfera bisericéscă, scolastică şi literară — Preţulŭ de prenumeraţiune pre anulŭ întregŭ e **4** fl., pre 1/2 **2** fl., pre 1/4 **1** fl. — Pentru România pre anulŭ întregŭ **10** francĭ — lei, — plătibilĭ în bilete de bancă orĭ în timbre postalĭ.

„Cărţile Săteanului Românŭ.“ Pentru tóte trebuinţele poporului românŭ. Apare în fie-care lună câte una carte de 1—$1\frac{1}{3}$ cólă — şi publică: »novele poporale, istoriore, fabule, poesii, anecdote, proverbii‘ şi alte »amenunte de învĕţătură şi petrecere, cunoscinţe de economiă, industriă, higienă ş. a., — »scirĭ din lumea mare« mai alesŭ acelea cari mai de aprópe atingŭ pe poporulŭ nostru. — Preţulŭ de prenumeraţiune pre unŭ anŭ întregŭ e numai **1** fl. v. a., pentru România **2** francĭ **50** banĭ — plătibilĭ în timbre postalĭ.

Tóte aceste trei ḑiare deodată abonate costau pre anulŭ întregŭ 8 fl. v. a., pentru România 20 francĭ — lei.

Esemplare complete dela începutulŭ anului mai sunt câteva.

Aceia, carĭ vorŭ aboná tóte trei ḑiarele nóstre, orĭ barem douĕ din ele, vorŭ primí îndată gratis patru portrete fórte frumóse.

Numerĭ de probă se trimitŭ gratis orĭ cui.

☞ A se adresá la: **Cancelaria „NEGRUŢIU“** în Gherla (Szamosujvár) unde se mai află încă de vênḑare următórele **opurĭ de minune eftine:**

Amorŭ şi dincolo de mormêntŭ. Novelă de Ponson du Terail, trad. de N. F. Negruţiu. Preţulŭ 30 cr. — **Biblioteca Săteanului Românŭ.** Cartea I., II., III., IV., cuprindŭ materii fórte interesante şi amusante. Preţulŭ la tóte patru 1 fi. — câte una deosebĭ 30 cr. — **Biblioteca Familiei.** Cartea I. Cuprinde materii fórte interesante şi amusante. Preţulŭ 30 cr. — **Colectă de Recepte** din economiă, industriă, comerciu şi chemiă pentru economĭ, industriaşĭ şi comercianţĭ. Preţulŭ 50 cr. — **Apologiă**- Discusiunĭ filologice şi istorice maghiare privitóre la Românĭ, învederite şi rectificate de Dr. Gregoriu Silasi. — Partea I. Paulŭ Hunfalvy despre Cronica lui Georg Gabr. Şincai. Preţulŭ 30 cr. — **Renascerea limbei românescĭ** în vorbire şi scriere învederită şi apreţiată de Dr. Gregoriu Silasi. Broşura I. şi II. Preţulŭ fie-căreia e 40 cr. — Ambele împreună 70 cr. — **Poesii** de Vasiliu Ranta-Buticescu. Unŭ volumŭ de 192 pagine cuprinde 103 poesii bine alese şi arangiate. Preţulŭ redusŭ (dela 1 fl. 20 cr. la) 60 cr. — **Ifigenia în Aulida.** Tragediă în 5 acte, după Euripide tradusă în versurĭ de Petru Dulfu. Preţulŭ 30 cr. — **Ifigenia în Tauris.** Tragediă în 5 acte, după Euripide tradusă în versurĭ de Petru Dulfu. Preţulŭ 30 cr. — **Branda sĕu Nunta fatală.** Schiţă din emigrarea lui Dragoşŭ. Novela istorică naţională. Preţulŭ 20 cr. — **Elŭ trebue sĕ se însóre.** Novelă de Maria Schwartz, traducere de N. F. Negruţiu. Preţulŭ 25 cr. — **Secretele alor trei nopţĭ** sĕu trei morţĭ vii. Romanŭ anglesŭ după Frankstein de Pamfiliu I. Grapini. Preţulŭ 50 cr. — **Herman şi Dorotea** după W. de Goethe traducţiune liberă de Const. Morariu. Preţulŭ 50 cr. — **Economiă** pentru scólele popor. de T. Roşiu. Ed. II, Preţulŭ 30 cr. — **Petulantulŭ.** Comediă în 5 acte, după August Kotzebue, tradusă de Ioanŭ St. Şiuluţŭ. Preţulŭ 50 cr. — **Nu mĕ uita.** Colecţiune; de versurĭ funebralĭ urmate de iertăciunĭ, epitafie ş. a. Preţulŭ 50 cr.

Tóte acestea 20 opurĭ deodatŭ procurate se dau cu preţulŭ bagatelŭ de 3 fl. 60 cr.

Tipografia Alexi Braşovŭ.